

Warszawa, 03/02/2009r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-492273-IV/04/MC

00-090 Warszawa   Tel. centr. 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 827 64 53

Pani
Katarzyna Hall
Minister Edukacji Narodowej
Warszawa

Szanowna Pani Minister

Po raz kolejny Rzecznik Praw Obywatelskich zmuszony jest powrócić do znanego problemu uprawnień nauczycieli wiejskich do użytkowanych przez nich działek gruntu szkolnego. Problem ten dotyczy charakteru prawnego „prawa do osobistego użytkowania działki”, a jego źródłem jest treść art. 56 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz.U. z 2006 r., Nr 97, poz. 674, ze zm.). Przepis ten przyznaje nauczycielowi zatrudnionemu na terenie wsi uprawnienie do otrzymania działki gruntu szkolnego do osobistego użytkowania. Jeżeli zaś grunty szkolne nie wystarczają na realizację powyższego uprawnienia, potrzebny obszar gruntu w miarę możliwości zostaje przydzielony przez organ prowadzący szkołę; powierzchnia tego obszaru nie może przekroczyć 0,25 ha.

W sprawie tej od kilku lat prowadzona jest korespondencja pomiędzy Rzecznikiem Praw Obywatelskich a Ministrem Edukacji Narodowej (por.: pismo Biura Rzecznika z dnia 9 marca 2004 r.; odpowiedź Ministerstwa z dnia 14 czerwca 2004 r., DPZN-WSW-JG-1801-1/04; pismo Rzecznika z dnia 20 lipca 2005 r.; odpowiedź Ministra z dnia 26 lipca 2005 r. DPZN-WSW-JGD-1801-8/05; pismo Rzecznika z dnia 17 stycznia 2006 r.; odpowiedź Ministra z dnia 8 marca 2006 r. DPZN-WSW-JGD-1801-2/06). Niestety, pomimo deklarowanego przez kolejnych Ministrów zamiaru znowelizowania art. 56 Karty Nauczyciela w kierunku postulowanym przez Rzecznika, problem ten nie został rozwiązany do dnia dzisiejszego.

Pozwalam sobie zatem przypomnieć najważniejsze zastrzeżenia zgłaszane przez Rzecznika Praw Obywatelskich w poprzednich pismach.

Przede wszystkim, niejasna jest treść prawa wynikającego z przywołanego przepisu - nie wiadomo, czy ma ono charakter prawnorzeczowy, czy też czysto obligacyjny. Krytycznie należy też ocenić niedostatki regulacyjne co do dalszych cech normatywnych tego uprawnienia czy też przesłanek jego wygaśnięcia. Utrudnia to zarówno bliższą charakterystykę tego prawa na tle innych praw przewidzianych przez obowiązujące przepisy (jak np. czy jest ono immanentnie związane z prawem do lokalu mieszkalnego z art. 54 Karty Nauczyciela), jak i ustalenie dopuszczalności jego wcześniejszego rozwiązania (wypowiedzenia). Nie wydaje się też, by - wskazana w piśmie MEN z dnia 14 czerwca 2004 r. - pełna swoboda organu prowadzącego szkołę co do ustalania treści tego prawa, zabezpieczała uprawnienia nauczycieli w należyty sposób.

Akceptacja takiego stanowiska nie tylko prowadziłyby bowiem do naruszenia podstawowej w stosunkach cywilnoprawnych zasady równorzędności podmiotów; pojawiają się tu też poważne zastrzeżenia natury konstytucyjnej. W przekonaniu Rzecznika Praw Obywatelskich, jednostronne, uznaniowe określanie treści uprawnień z art. 56 Karty Nauczyciela pozostaje w sprzeczności zarówno z zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, w powiązaniu z nakazem ochrony praw majątkowych (art. 2 w zw. z art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP), jak i z zasadą przyzwoitej legislacji, wymagającą stanowienia przepisów jasnych i zrozumiałych, o dostatecznym stopniu określoności, zwłaszcza wówczas, gdy dotyczą one praw obywateli chronionych na poziomie konstytucyjnym. Warto też zauważyć, że ponieważ charakteru tego prawa jednoznacznie ustalić się nie da, nie wiadomo, jakie przepisy należy tu stosować, a w szczególności - w jaki sposób jest ono chronione przed ewentualnymi naruszeniami. Pojawiają się też wątpliwości, kogo i na jakiej podstawie należałoby pozwać w razie naruszenia tego prawa. Tak np. wydaje się, że wyłączone jest tu powództwo nauczyciela o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli (art. 64 k.c. w zw. z art. 1047 k.p.c.) organu prowadzącego szkołę w razie bezpodstawnej odmowy przyznania działki gruntu - skoro nie wiadomo nawet, jakiej treści prawo (i dlaczego właśnie takiej) ma być ustanowione. Z tego samego powodu także prawidłowe ustalenie przez sąd treści tego prawa (na podstawie art. 189 k.p.c.) napotyka trudności - ustawa nie daje przecież w tej kwestii najmniejszych nawet wskazówek. Brak dostatecznej ochrony prawa podmiotowego o charakterze majątkowym uznać zaś należy za naruszenie gwarancji płynących wprost z Konstytucji RP.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r., Nr 14, poz. 147), ponownie zwracam się z uprzejmą prośbą do Pani Minister o rozważenie potrzeby zainicjowania prac legislacyjnych, których celem byłoby dostosowanie opisywanego „prawa nauczyciela do osobistego użytkowania działki gruntu” do standardów konstytucyjnych.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich